

M. Artymiak, R. Walczak, R. Bartczuk

**KWESTIONARIUSZ ZAINTERESOWAŃ I PREDYSPOZYCJI
ZAWODOWYCH (ZIP)**

Instrukcja dla uczniów i rodziców

Lublin 2015

Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WYŻSZA SZKOŁA
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ADMINISTRACJI
W LUBLINIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści:

WPROWADZENIE

I. PROCEDURA BADANIA

II. INTERPRETACJA WYNIKÓW

ZAKOŃCZENIE

Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WYŻSZA SZKOŁA
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ADMINISTRACJI
W LUBLINIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

WPROWADZENIE

Niniejsza instrukcja opracowana została z myślą o uczniach i rodzicach wspierających dzieci w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych. Jak wskazują liczne badania, rodzice (obok rówieśników) są tymi osobami, które mają największy wpływ na decyzje edukacyjne dzieci.

Kwestionariusz Zainteresowań i Predyspozycji Zawodowych (ZiP) umożliwia poznawanie obszarów zainteresowań zawodowych oraz predyspozycji przedsiębiorczych.

Monitorowanie przez rodziców przebiegu rozwoju tych wymiarów u dzieci w trakcie nauki w szkole zwiększa szanse ich dzieci na kompetentne poruszanie się po rynku pracy.

I. PROCEDURA BADANIA

Kwestionariusz Zainteresowań i Predyspozycji Zawodowych (ZiP) przeznaczony jest zarówno do badań indywidualnych, jak i grupowych – badania konstrukcyjne i normalizacyjne odbywały się grupowo. Jego wypełnienie zajmuje około 20 minut. Badanie przeprowadza się bez ograniczenia czasu. ZiP jest aplikacją webową. Po uruchomieniu aplikacji osoba badana musi dokładnie przeczytać instrukcję o następującej treści: „*Realizując zadania zawodowe ludzie wykonują różne czynności. Poniżej znajduje się ich lista. Przeczytaj uważnie i w odniesieniu do każdej czynności odpowiedz na pytanie: **Jak czuł(a)byś się wykonując poniższą czynność? Odpowiedź zaznacz na skali zgodnie z Twoimi odczuciami**”:*

<i>Bardzo nie lubił(a)bym</i>	<i>Nie lubił(a)bym</i>	<i>Raczej nie lubił(a)bym</i>	<i>Byłoby mi to obojętne</i>	<i>Raczej lubił(a)bym</i>	<i>Lubił(a)bym</i>	<i>Bardzo lubił(a)bym</i>
1	2	3	4	5	6	7

ZiP składa się z 55 pytań badających zainteresowania zawodowe oraz predyspozycje przedsiębiorcze. Ponadto zawiera 4 pytania badające dynamikę zmian w zakresie kompetencji odnoszących się do poruszania się po rynku pracy o następującej treści: „*Na ile udzielenie odpowiedzi na powyższe pytania:*

- 1) powiększyło Twoją wiedzę o zawodach?
- 2) skłoniło Cię do zastanowienia się nad umiejętnościami?
- 3) skłoniło Cię do zastanowienia się nad zainteresowaniami?
- 4) będzie dla Ciebie pomocne w poruszaniu się na rynku pracy?"

Wymienione pytania przyporządkowane zostały do 5 stopniowej skali odpowiedzi:

w ogóle	trochę	średnio	dużo	bardzo dużo
1	2	3	4	5

Następnie należy zapytać:

Czy instrukcja jest dla Pana(i) zrozumiała?

W przypadku uzyskania odpowiedzi negatywnej należy wyjaśnić na czym polega wypełnianie testu i jeszcze raz zapytać o to, czy instrukcja jest zrozumiała. Odpowiadając na pytanie, badający nie powinien wyjść poza treść podanej instrukcji. Jeżeli w trakcie badania osoba badana pyta o znaczenie jakiegoś słowa, badający powinien przeczytać słowo, ale go nie interpretować.

W przypadku uzyskania odpowiedzi pozytywnej należy poinformować osobę badaną, że ma odpowiedzieć na wszystkie pytania.

Po zakończeniu badania ukazuje się ekran z wynikami przeliczonymi w zakresie zainteresowań zawodowych oraz predyspozycji przedsiębiorczych wraz z ich interpretacją.

II. INTERPRETACJA WYNIKÓW

Wyniki osoby badanej przyporządkowane zostają, zgodnie z koncepcją T. Tracey`a do *ośmiu obszarów zainteresowań podstawowych* takich, jak:

- 1) zainteresowanie wsparciem społecznym,
- 2) zainteresowanie zarządzaniem,
- 3) zainteresowanie zachowaniami ekonomicznymi,
- 4) zainteresowanie przetwarzaniem danych,
- 5) zainteresowanie mechaniczne,

- 6) zainteresowanie naturą,
- 7) zainteresowanie artystyczne,
- 8) zainteresowanie opiekuńcze.

Ponadto dodany został, oparty na teorii R. Studenskiego, wymiar predyspozycji przedsiębiorczych.

Dzięki wyodrębnionych wymiarom osoba badana może poznać swoje zainteresowania zawodowe oraz predyspozycje w zakresie przedsiębiorczości.

Poniżej przedstawiono, na podstawie koncepcji T. Tracey'a oraz R. Studenskiego, a także na podstawie badań przeprowadzonych za pomocą ZiP, ich szczegółowy opis, wykorzystując w tym celu dostępną literaturę przedmiotu:

1. T.J.G. Tracey (2002). *Personal Globe Inventory: Measurement of the Spherical Models of Interest and Competence Beliefs*. Journal of Vocational Behavior. 60, p. 120.
2. Bajcar B, Borkowska A., Czerw A., Gąsiorowska A., Noworol Cz. S. (2006). Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych. Przegląd teorii i metod. Warszawa: MPiPS, s. 52.
3. R. Studenski (2010). Kwestionariusz Przedsiębiorczości. Pomiar, ocena i predykcja postaw, motywacji oraz dyspozycji do innowacyjnej przedsiębiorczości. Katowice. Podręcznik, materiały dydaktyczne.

- 1) **zainteresowanie wsparciem społecznym** - zainteresowanie pracą z innymi ludźmi - sprzedawaniem, pomaganiem innym, dostarczaniem informacji, administrowaniem taką usługą.

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań wsparciem społecznym cechuje wysoki poziom zainteresowań pracą z ludźmi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak pomaganie innym, dostarczanie im informacji, świadczenie usług np. administracyjnych, gastronomicznych, turystycznych.

Osoby o średnim poziomie zainteresowań wsparciem społecznym cechuje przeciętny poziom zainteresowań pracą z ludźmi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przeciętne zainteresowanie pomaganiem innym, dostarczaniem im informacji, świadczeniem usług np. administracyjnych, gastronomicznych, turystycznych.

Osoby o niskim poziomie zainteresowań wsparciem społecznym cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu pomaganie innym, dostarczanie im informacji, świadczenie usług np. administracyjnych, gastronomicznych, turystycznych.

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań wsparciem społecznym wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *kelner (w zakresie wykonywania usług kelnerskich), technik spedytor (w zakresie obsługi klientów i kontrahentów), technik hotelarstwa, technik administracji (w zakresie obsługi klienta w urzędzie);*
- *technik eksploatacji portów i terminali (w zakresie obsługi podróżnych w portach i terminalach).*

b) wg modelu GLOBE:

- *dyrektor w organizacjach socjalnych, dyrektor personalny, dyrektor w instytucjach publicznych, sprzedawca, pracownik biura podróży, instruktor w klubach fitness.*

Wskazane jest rozważenie dalszego kształcenia w następujących obszarach:

- a) *Administracyjno-usługowy (A),*
- b) *Turystyczno-gastronomiczny (T).*

2) zainteresowanie zarządzaniem - *zainteresowanie zarządzaniem i planowaniem głównymi przedsięwzięciami biznesowymi lub organizacyjnymi – przetwarzaniem informacji, rozwiązywaniem problemów i podejmowaniem decyzji,*

prognozowaniem, planowaniem, komunikowaniem z innymi, organizacją, koordynowaniem działań i kontrolą innych, przekonywaniem.

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań zarządzaniem cechuje wysoki poziom zainteresowań zarządzaniem głównymi przedsięwzięciami biznesowymi lub organizacyjnymi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przetwarzanie informacji, rozwiązywanie problemów, podejmowanie decyzji, planowanie, prognozowanie, komunikowanie się z innymi, przekonywanie, koordynowanie i kontrola innych.

Osoby o średnim poziomie zainteresowań zarządzaniem cechuje przeciętny poziom zainteresowań zarządzaniem głównymi przedsięwzięciami biznesowymi lub organizacyjnymi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przeciętne zainteresowanie przetwarzaniem informacji, rozwiązywaniem problemów, podejmowaniem decyzji, planowaniem, prognozowaniem, komunikowaniem się z innymi, przekonywaniem, koordynowaniem i kontrolą innych.

Osoby o niskim poziomie zainteresowań zarządzaniem cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu przetwarzanie informacji, rozwiązywanie problemów, podejmowanie decyzji, planowanie, prognozowanie, komunikowanie się z innymi, przekonywanie, koordynowanie i kontrolę innych.

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań zarządzaniem wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *technik ekonomista (w zakresie planowania i prowadzenia działalności w organizacji), technik organizacji reklamy (w zakresie organizowania i prowadzenia kampanii reklamowej), technik mechanik (w zakresie organizacji i nadzoru produkcji maszyn), technik odlewnik (w zakresie organizacji i nadzoru procesu odlewniczego), technik górnictwa podziemnego (w zakresie organizacji i prowadzenia eksploatacji złóż podziemnych);*

- *technik agrobiznesu (w zakresie organizowania i prowadzenia przedsiębiorstwa w agrobiznesie), technik mechanizacji rolnictwa (w zakresie organizacji prac związanych z eksploatacją środków technicznych stosowanych w rolnictwie), technik hutnik (w zakresie organizowania i prowadzenia procesów metalurgicznych oraz obróbki plastycznej metali).*

b) wg modelu GLOBE:

- *kierownik biura, kierownik domu towarowego, kierownik sprzedaży, menedżer sprzedaży, menedżer hotelu.*

Ponadto wskazane jest dalsze kształcenie w zawodach szkolnictwa zawodowego, umożliwiających nabycie wyższego poziomu kwalifikacji zawodowych (K2 lub K3) w zakresie planowania, organizacji i nadzoru w następujących obszarach:

- Administracyjno-usługowy (A),*
- Mechaniczny i górniczo-hutniczy (M).*

3) zainteresowanie zachowaniami ekonomicznymi - *zainteresowanie działaniami związanymi z obliczaniem, oceną, szacowaniem kosztów, doradzaniem i budżetowaniem.*

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań zachowaniami ekonomicznymi cechuje wysoki poziom zainteresowań pracą z danymi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak obliczanie, ocena, szacowanie kosztów, doradzanie i budżetowanie.

Osoby o średnim poziomie zainteresowań zachowaniami ekonomicznymi cechuje przeciętny poziom zainteresowań pracą z danymi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przeciętne zainteresowanie obliczaniem, oceną, szacowaniem kosztów, doradzaniem i budżetowaniem.

Osoby o niskim poziomie zainteresowań zachowaniami ekonomicznymi cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu obliczanie, ocenę, szacowanie kosztów, doradzanie i budżetowanie.

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań zachowaniami ekonomicznymi wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *technik rachunkowości, technik ekonomista, technik handlowiec (w zakresie prowadzenia działalności handlowej), sprzedawca, technik budownictwa, technik drogownictwa, technik dróg i mostów kolejowych (w zakresie sporządzania kosztorysów oraz przygotowywania dokumentacji przetargowej);*
- *technik księgarstwa (w zakresie prowadzenia sprzedaży).*

b) wg modelu GLOBE:

- *analityk finansowy, urzędnik bankowy, pracownik szacujący koszty, biegły księgowy.*

Wskazane jest rozważenie dalszego kształcenia w następujących obszarach:

- a) *Administracyjno-usługowy (A),*
- b) *Budowlany (B).*

- 4) **zainteresowanie przetwarzaniem danych** – *zainteresowanie analizą i interpretowaniem danych przy pomocy metod matematycznych i statystycznych, wyjaśnianiem i rozwiązywaniem problemów technicznych.*

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań przetwarzaniem danych cechuje wysoki poziom zainteresowań przetwarzaniem danych, który może przejawiać się w działaniach takich, jak analiza i interpretowanie danych przy pomocy metod matematycznych i statystycznych, wyjaśnianie i rozwiązywanie problemów technicznych.

Osoby o średnim poziomie zainteresowań przetwarzaniem danych cechuje przeciętny poziom zainteresowań przetwarzaniem danych, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przeciętne zainteresowanie analizą i interpretowaniem danych

przy pomocy metod matematycznych i statystycznych, wyjaśnianiem i rozwiązywaniem problemów technicznych.

Osoby o niskim poziomie zainteresowań przetwarzaniem danych cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu analizę i interpretowanie danych przy pomocy metod matematycznych i statystycznych, wyjaśnianie i rozwiązywaniem problemów technicznych.

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań przetwarzaniem danych wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *technik archiwista, technik telekomunikacji, technik informatyk, technik teleinformatyk;*
- *technik tyfloinformatyk.*

b) wg modelu GLOBE:

- *inżynier elektryk, programista komputerowy, technik elektronik.*

Wskazane jest rozważenie dalszego kształcenia w następujących obszarach:

- a) *Administracyjno-usługowy (A),*
- c) *Elektryczno-elektroniczny (E).*

5) zainteresowanie mechaniczne - *zainteresowanie budową i zasadami działania różnych urządzeń, ich projektowaniem, konstruowaniem i naprawianiem (utrzymaniem).*

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań mechanicznych cechuje wysoki poziom zainteresowań pracą z rzeczami, który może przejawiać się w działaniach takich, jak poznawanie budowy i zasad działania różnych urządzeń, ich projektowanie, konstruowanie i naprawianie (utrzymanie).

Osoby o średnim poziomie zainteresowań mechanicznych cechuje przeciętny poziom zainteresowań pracą z rzeczami, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przeciętne zainteresowanie poznawaniem budowy i zasad działania różnych urządzeń, ich projektowaniem, konstruowaniem i naprawianiem (utrzymaniem).

Osoby o niskim poziomie zainteresowań mechanicznych cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu poznawanie budowy i zasad działania różnych urządzeń, ich projektowanie, konstruowanie i naprawianie (utrzymanie).

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań mechanicznych wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *technik elektryk, elektryk, elektromechanik, technik mechatronik, technik awionik, technik pojazdów samochodowych, mechanik pojazdów samochodowych, blacharz;*
- *technik elektroenergetyk transportu szynowego (w zakresie montażu i eksploatacji środków transportu szynowego), technik energetyk, elektromechanik pojazdów samochodowych (w zakresie diagnozowania oraz naprawy elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych), technik elektronik, technik mechanik lotniczy, technik mechanik (w zakresie montażu i obsługi maszyn urządzeń), technik mechanizacji rolnictwa (w zakresie obsługi technicznej oraz naprawy pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie), mechanik motocyklowy, blacharz izolacji przemysłowych.*

b) wg modelu GLOBE:

- *mechanik lotniczy, mechanik samochodowy, technik awionik, inżynier chemii, mechanik (maszynista).*

Wskazane jest rozważenie dalszego kształcenia w następujących obszarach:

- a) *Elektryczno-elektroniczny (E),*
- b) *Mechaniczny i górniczo-hutniczy (M).*

6) **zainteresowanie naturą** - zainteresowanie stosowaniem wiedzy w dziedzinie wykorzystywania i przekształcania żywego środowiska naturalnego (roślin i zwierząt).

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań naturą cechuje wysoki poziom zainteresowań zastosowaniem wiedzy w dziedzinie wykorzystywania i przekształcania żywego środowiska naturalnego (roślin i zwierząt).

Osoby o średnim poziomie zainteresowań naturą cechuje przeciętny poziom zainteresowań zastosowaniem wiedzy w dziedzinie wykorzystywania i przekształcania żywego środowiska naturalnego (roślin i zwierząt).

Osoby o niskim poziomie zainteresowań naturą cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu zastosowanie wiedzy w dziedzinie wykorzystywania i przekształcania żywego środowiska naturalnego (roślin i zwierząt).

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań naturą wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *technik ochrony środowiska, technik rybactwa śródlądowego, rybak śródlądowy, technik weterynarii, technik turystyki wiejskiej, technik leśnik;*
- *technik bezpieczeństwa i higieny pracy (w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w środowisku pracy), technik architektury krajobrazu, technik hodowca koni, technik ogrodnik, technik pszczelarz, technik rolnik.*

b) wg modelu GLOBE:

- *ekolog, leśnik, oceanograf, przyrodnik, inspektor przyrody, weterynarz.*

Wskazane jest rozważenie dalszego kształcenia w następujących obszarach:

- a) *Rolniczo-leśny z ochroną środowiska (R),*

b) *Turystyczno-gastronomiczny – w przypadku prowadzenia działalności turystycznej na wsi (T).*

7) **zainteresowanie artystyczne** - *zainteresowanie tworzeniem sztuki.*

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań artystycznych cechuje wysoki poziom zainteresowań tworzeniem sztuki.

Osoby o średnim poziomie zainteresowań artystycznych cechuje przeciętny poziom zainteresowań tworzeniem sztuki.

Osoby o niskim poziomie zainteresowań artystycznych cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu tworzenie sztuki.

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań tworzeniem sztuki wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *florysta, technik technologii odzieży (w zakresie projektowania ubrań), plastyk, technik usług fryzjerskich (w zakresie projektowania fryzur), tancerz;*
- *technik cyfrowy procesów graficznych (w zakresie wykonywania i realizacji projektów multimedialnych), technik technologii ceramicznej, technik technologii drewna, technik technologii szkła, technik technologii wyrobów skórzanych (w zakresie wykonywania, naprawy i renowacji tych wyrobów), technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, technik włókiennik, stroiciel fortepianów i pianin, technik budowy fortepianów i pianin, fryzjer (w zakresie wykonywania zabiegów fryzjerskich).*

b) wg modelu GLOBE:

rzeźbiarz, muzyk, kompozytor, poeta, dramaturg, pisarz.

Wskazane jest rozważenie dalszego kształcenia w następujących obszarach:

- a) *Artystyczny (S),*
- b) *Administracyjno-usługowy (A),*
- c) *Rolniczo-leśny z ochroną środowiska (R).*

8) zainteresowanie opiekuńcze - *zainteresowanie działaniami związanymi z niesieniem pomocy innym we wszystkich grupach wiekowych, takimi jak uczenie, przewidywanie, wspieranie, doradzanie innym.*

Osoby o wysokim poziomie zainteresowań opiekuńczych cechuje wysoki poziom zainteresowań pracą z ludźmi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak niesienie pomocy innym we wszystkich grupach wiekowych, uczenie, przewidywanie, wspieranie, doradzanie innym.

Osoby o średnim poziomie zainteresowań opiekuńczych cechuje przeciętny poziom zainteresowań pracą z ludźmi, który może przejawiać się w działaniach takich, jak przeciętne zainteresowanie niesieniem pomocy innym we wszystkich grupach wiekowych, uczeniem, przewidywaniem, wspieraniem, doradzaniem innym.

Osoby o niskim poziomie zainteresowań opiekuńczych cechuje niski poziom predyspozycji do podejmowania działań mających na celu niesienie pomocy innym we wszystkich grupach wiekowych, uczenie, przewidywanie, wspieranie, doradzanie innym.

W przypadku wysokiego poziomu zainteresowań opiekuńczych wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach takich, jak:

a) wg ZiP:

- *opiekunka dziecięca, opiekun medyczny, opiekun osoby starszej, terapeuta zajęciowy, opiekunka środowiskowa;*
- *ortoptystka, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun w domu pomocy społecznej.*

b) wg modelu GLOBE:

- *terapeuta mowy (logopeda), nauczyciel, pracownik socjalny, opiekun dziecięcy, terapeuta rodzinny, psycholog edukacyjny (szkolny).*

Ponadto wskazane jest dalsze kształcenie w następującym obszarze:

a) *Medyczno-społeczny (Z).*

- 9) **predyspozycje przedsiębiorcze** - skłonność i zdolność do inicjowania oraz realizowania nowych, odważnych działań, przejawiających się skutecznością, dokonywaniem zmian i innowacji, przewidywaniem szans i oceną ryzyka, rozwagą.

Osoby o wysokim poziomie predyspozycji przedsiębiorczych cechuje wysoki poziom „skutecznego działania w przestrzeni zadaniowej” (za: R. Studenski, s. 8) przejawiający się skłonnością i zdolnością do wprowadzania zmian, przewidywania oraz oceny szans i ryzyka, starannego planowania zadań, przewodzenia innym.

Osoby o średnim poziomie predyspozycji przedsiębiorczych cechuje przeciętny poziom „skutecznego działania w przestrzeni zadaniowej” (za: R. Studenski, s. 8) przejawiający się przeciętnym poziomem skłonności i zdolności do wprowadzania zmian, przewidywania oraz oceny szans i ryzyka, planowania zadań, przewodzenia innym.

Osoby o niskim poziomie predyspozycji przedsiębiorczych cechuje niski poziom „skutecznego działania w przestrzeni zadaniowej” (za: R. Studenski, s. 8) przejawiający się niską skłonnością i zdolnością do wprowadzania zmian, przewidywania oraz oceny szans i ryzyka, planowania zadań, przewodzenia innym.

W przypadku wysokiego poziomu predyspozycji przedsiębiorczych wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach wymagających (w opinii sędziów kompetentnych) dużo / bardzo dużo przedsiębiorczości takich, jak:

a) **wg ZiP:**

- *technik organizacji reklamy (w zakresie sprzedaży i usług reklamowych, organizacji i prowadzenia kampanii reklamowej), technik ekonomista (w zakresie planowania i prowadzenia działalności w organizacji),*
- *technik agrobiznesu (w zakresie organizacji i prowadzenia przedsiębiorstwa w agrobiznesie),*
- *technik handlowiec (w zakresie prowadzenia działalności handlowej),*
- *technik rolnik (w zakresie organizacji i nadzorowania produkcji rolniczej),*
- *technik budownictwa okrętowego (w zakresie organizacji budowy i remontu okrętu oraz montażu maszyn i instalacji okrętowych),*
- *asystent kierownika produkcji filmowej / telewizyjnej w zakresie przygotowania i organizacja produkcji filmowej),*
- *technik obsługi turystycznej (w zakresie planowania i realizacji imprez i usług turystycznych),*
- *technik technologii chemicznej (w zakresie organizacji i kontrolowania procesów technologicznych w przemyśle chemicznym),*
- *technik informatyk (w zakresie tworzenia aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowania bazami),*
- *technik turystyki wiejskiej (w zakresie prowadzenia działalności turystycznej na obszarach wiejskich),*
- *technik dróg i mostów kolejowych (w zakresie organizacji robót związanych z budową i utrzymaniem dróg kolejowych),*
- *technik żeglugi śródlądowej (w zakresie planowania i prowadzenia żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych).*

W przypadku niskiego poziomu predyspozycji przedsiębiorczych wskazane jest rozważenie podjęcia pracy w zawodach wymagających (w opinii sędziów kompetentnych) mało / bardzo mało przedsiębiorczości takich, jak:

a) wg ZiP:

- *Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych,*
- *operator maszyn w przemyśle włókienniczym (w zakresie wytwarzania wyrobów włókienniczych),*

- *technik archiwista (w zakresie opracowywania materiałów archiwalnych),*
- *garbarz skór,*
- *monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (w zakresie wykonywania robót posadzkarsko-okładzinowych,*
- *operator maszyn i urządzeń odlewniczych (w zakresie użytkowania maszyn i urządzeń do topienia metali),*
- *monter izolacji budowlanych,*
- *dekarz,*
- *drukarz,*
- *zdun,*
- *zegarmistrz,*
- *technik prac biurowych,*
- *technik papiernictwa (w zakresie przetwórstwa wytworów papierniczych,*
- *stroiciel fortepianów i pianin,*
- *technik leśnik (w zakresie użytkowania zasobów leśnych),*
- *operator maszyn leśnych,*
- *bibliotekarz.*

Umiejętności takie, jak organizowanie, planowanie, realizacja, kontrolowanie (przynależne często do zawodów o wyższym poziomie kwalifikacji zawodowych) są bardziej charakterystyczne dla wyższego poziomu predyspozycji przedsiębiorczych.

W celu poznania zawodów szkolnictwa zawodowego oraz zawodów i specjalności rynku pracy, a także rodzajów kwalifikacji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie można posłużyć się *Klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego*, stanowiącą załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012r., poz. 7 z późn. zm.), *Klasyfikacją zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy* (Dz. U. z 2014r. poz. 1145) oraz Kartami zawodów.

PODSUMOWANIE

W procesie wyboru zawodu, a wraz z nim kierunku dalszego kształcenia, ważne jest poznanie samego siebie, posiadanych zainteresowań zawodowych oraz predyspozycji przedsiębiorczych. Opracowany ZiP stanowi szczególną propozycję dla osób, które chciałyby efektywnie funkcjonować na rynku pracy.

LITERATURA

- Bajcar B, Borkowska A., Czerw A., Gąsiorowska A., Noworol Cz. S. (2006). Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych. Przegląd teorii i metod. Warszawa: MPiPS.
- R. Studenski (2010). Kwestionariusz Przedsiębiorczości. Pomiar, ocena i predykcja postaw, motywacji oraz dyspozycji do innowacyjnej przedsiębiorczości. Katowice. Podręcznik, materiały dydaktyczne.
- Tracey T.J.G. (2002). *Personal Globe Inventory: Measurement of the Spherical Model of Interest and Competence Beliefs*. Journal of Vocational Behavior. 60, 113-172.

AKTY PRAWNE

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012r., poz. 7 z późn. zm.).

Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy (Dz. U. z 2014r. poz. 760 z późn. zm.) – akt uchylony Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2014r. poz. 1145), które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2015r.

ANEKS

Tabela 1.

Charakterystyka czynności zawodowych wykonywanych w obrębie grup wielkich

Lp.	Nazwa grupy wielkiej	Charakterystyka wykonywanych zawodów	Obszary kształcenia
1.	Technicy i inny średni personel (3)	Wykonywanie głównie prac technicznych i podobnych, związanych z badaniem i stosowaniem naukowych oraz artystycznych koncepcji i metod działania.	A, B, E, M, R, T, Z, S (wszystkie obszary kształcenia)
2.	Pracownicy biurowi (4)	Zapisywanie, organizowanie, przechowywanie i wyszukiwanie informacji, obliczanie danych liczbowych, finansowych i statystycznych oraz wykonywanie obowiązków wobec klientów, szczególnie związanych z operacjami pieniężnymi, organizowanie podróży, informacji i spotkań w zakresie biznesu.	A, T
3.	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (5)	Świadczenie usług ochrony, usług osobistych związanych m.in. z podróżą, prowadzeniem gospodarstwa, dostarczaniem żywności, opieką osobistą oraz sprzedawaniem i demonstrowaniem towarów w sklepach hurtowych czy detalicznych.	A, T, Z
4.	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (6)	Uprawa i zbiór ziemiopłodów, zbieranie owoców lub roślin dziko rosnących, uprawa i eksploatacja lasów, chowu i hodowli zwierząt, połowy lub hodowla ryb.	R
5.	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (7)	Uzyskiwanie i obróbka surowców, wytwarzanie i naprawa towarów oraz budowa, konserwacja i naprawa dróg,	A, B, E, M, T, S

		konstrukcji i maszyn. Główne zadania wymagają znajomości i zrozumienia charakteru pracy, stosowanych materiałów, maszyn i wytwarzanych produktów.	
6.	Monterzy i operatorzy maszyn i urządzeń (8)	Prowadzenie pojazdów i innego sprzętu ruchomego, nadzorowanie, kontrola i obserwacja pracy maszyn i urządzeń przemysłowych na miejscu lub przy pomocy zdalnego sterowania oraz do montowania produktów z komponentów według ścisłych norm i metod. Wykonywanie zadań wymaga głównie posiadania wiedzy i zrozumienia zasad funkcjonowania obsługiwanych urządzeń.	A, B, M, R, T,
7.	Pracownicy przy pracach prostych (9)	Wykonywanie przeważnie prostych i rutynowych prac, przy zastosowaniu prostych narzędzi ręcznych i przy ograniczonej własnej inicjatywie i ocenie. W niektórych przypadkach praca wymaga wysiłku fizycznego.	T

Źródło: Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy

Tabela 2.

Zainteresowanie wsparciem społecznym

OBSZAR ADMINISTRACYJNO-USŁUGOWY (A)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
311 Technicy nauk fizycznych i technicznych
315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
33 Średni personel do spraw biznesu i administracji
331 Średni personel do spraw finansowych
333 Pośrednicy usług biznesowych
334 Pracownicy administracyjni i sekretarze wyspecjalizowani
34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny
343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej

OBSZAR TURYSTYCZNO-GASTRONOMICZNY (T)

4 PRACOWNICY BIUROWI
42 Pracownicy obsługi klienta
422 Pracownicy do spraw informowania klientów
5 PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY
51 Pracownicy usług osobistych
512 Kucharze
513 Kelnerzy i barmani
515 Gospodarze obiektów

Tabela 3.

Zainteresowanie zarządzaniem

OBSZAR ADMINISTRACYJNO-USŁUGOWY (A)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
311 Technicy nauk fizycznych i technicznych
315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
33 Średni personel do spraw biznesu i administracji
331 Średni personel do spraw finansowych
333 Pośrednicy usług biznesowych
334 Pracownicy administracyjni i sekretarze wyspecjalizowani
34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny
343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej

OBSZAR KSZTAŁCENIA MECHANICZNY I GÓRNICZO-HUTNICZY (M)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
311 Technicy nauk fizycznych i technicznych
315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
32 Średni personel do spraw zdrowia
325 Inny średni personel do spraw zdrowia

Tabela 4.

Zainteresowanie zachowaniami ekonomicznymi

OBSZAR ADMINISTRACYJNO-USŁUGOWY (A)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych 311 Technicy nauk fizycznych i technicznych 315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
33 Średni personel do spraw biznesu i administracji 331 Średni personel do spraw finansowych 333 Pośrednicy usług biznesowych 334 Pracownicy administracyjni i sekretarze wyspecjalizowani
34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny 343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej
4 PRACOWNICY BIUROWI
41 Sekretarki, operatorzy urzędzeń biurowych i pokrewni 411 Pracownicy obsługi biurowej
42 Pracownicy obsługi klienta 421 Pracownicy obrotu pieniężnego
43 Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej 431 Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych
44 Pozostali pracownicy obsługi biura 441 Pozostali pracownicy obsługi biura
5 PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY
51 Pracownicy usług osobistych 514 Fryzjerzy, kosmetyczki i pokrewni
52 Sprzedawcy i pokrewni 522 Pracownicy sprzedaży w sklepach
53 Pracownicy opieki osobistej i pokrewni
54 Pracownicy usług ochrony

OBSZAR KSZTAŁCENIA BUDOWLANY (B)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych 311 Technicy nauk fizycznych i technicznych

Tabela 5.

Zainteresowanie przetwarzaniem danych

OBSZAR ADMINISTRACYJNO-USŁUGOWY (A)

4 PRACOWNICY BIUROWI
41 Sekretarki, operatorzy urzędzeń biurowych i pokrewni 411 Pracownicy obsługi biurowej
42 Pracownicy obsługi klienta 421 Pracownicy obrotu pieniężnego
43 Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej 431 Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych
44 Pozostali pracownicy obsługi biura 441 Pozostali pracownicy obsługi biura

OBSZAR KSZTAŁCENIA ELEKTRYCZNO-ELEKTRONICZNY (E)

Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych 311 Technicy nauk fizycznych i technicznych 315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
35 Technicy informatycy 351 Technicy do spraw technologii teleinformatycznych i pomocy użytkownikom urządzeń teleinformatycznych 352 Technicy telekomunikacji i urządzeń transmisyjnych
7 ROBOTNICY PRZEMYSŁOWI I RZEMIEŚLNICY
74 Elektrycy i elektronicy 741 Elektrycy budowlani, elektromechanicy i elektromonterzy 742 Monterzy elektronicy i monterzy instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych

Tabela 6.

Zainteresowanie mechaniczne

OBSZAR KSZTAŁCENIA ELEKTRYCZNO-ELEKTRONICZNY (E)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych 311 Technicy nauk fizycznych i technicznych 315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
35 Technicy informatycy 351 Technicy do spraw technologii teleinformatycznych i pomocy użytkownikom urządzeń teleinformatycznych 352 Technicy telekomunikacji i urządzeń transmisyjnych
7 ROBOTNICY PRZEMYSŁOWI I RZEMIEŚLNICY
74 Elektrycy i elektronicy 741 Elektrycy budowlani, elektromechanicy i elektromonterzy 742 Monterzy elektronicy i monterzy instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych

OBSZAR KSZTAŁCENIA MECHANICZNY I GÓRNICZO-HUTNICZY (M)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych 311 Technicy nauk fizycznych i technicznych 315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
32 Średni personel do spraw zdrowia 325 Inny średni personel do spraw zdrowia
7 Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy
71 Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków) 712 Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni 713 Malarze, pracownicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni
72 Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni 721 Formierze odlewniczy, spawacze, blacharze, monterzy konstrukcji metalowych i pokrewni 722 Kowale, ślusarze i pokrewni 723 Mechanicy maszyn i urządzeń
73 Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni 731 Rzemieślnicy
74 Elektrycy i elektronicy 741 Elektrycy budowlani, elektromechanicy i elektromonterzy

Tabela 7.

Zainteresowanie naturą

OBSZAR KSZTAŁCENIA ROLNICZO-LEŚNY Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA (R)

3 Technicy i inny średni personel
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
311 Technicy nauk fizycznych i technicznych
314 Technicy nauk biologicznych, rolniczych i technologii żywności
315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
32 Średni personel do spraw zdrowia
324 Technicy weterynarii
325 Inny średni personel do spraw zdrowia
33 Średni personel do spraw biznesu i administracji
331 Średni personel do spraw finansowych
34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny
343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej
6 ROLNICY, OGRODNICY, LEŚNICY I RYBACY
61 Rolnicy produkcji towarowej
611 Rolnicy produkcji roślinnej
612 Hodowcy zwierząt
613 Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej
62 Leśnicy i rybacy
622 Rybacy

OBSZAR KSZTAŁCENIA TURYSTYCZNO-GASTRONOMICZNY (T)

5 PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY
51 Pracownicy usług osobistych
512 Kucharze
513 Kelnerzy i barmani
515 Gospodarze obiektów

Tabela 8.

Zainteresowanie artystyczne

OBSZAR KSZTAŁCENIA ARTYSTYCZNY (S)

31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
311 Technicy nauk fizycznych i technicznych
34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny
343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej
35 Technicy informatycy
352 Technicy telekomunikacji i urzędzeń transmisyjnych

OBSZAR ADMINISTRACYJNO-USŁUGOWY (A)

3 TECHNICZY I INNY ŚREDNI PERSONEL
31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych
311 Technicy nauk fizycznych i technicznych
315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa
33 Średni personel do spraw biznesu i administracji
331 Średni personel do spraw finansowych
333 Pośrednicy usług biznesowych
334 Pracownicy administracyjni i sekretarze wyspecjalizowani

34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny
343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej

5 PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY

51 Pracownicy usług osobistych

514 Fryzjerzy, kosmetyczki i pokrewni

52 Sprzedawcy i pokrewni

522 Pracownicy sprzedaży w sklepach

53 Pracownicy opieki osobistej i pokrewni

54 Pracownicy usług ochrony

OBSZAR KSZTAŁCENIA ROLNICZO-LEŚNY Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA (R)

3 Technicy i inny średni personel

31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych

311 Technicy nauk fizycznych i technicznych

314 Technicy nauk biologicznych, rolniczych i technologii żywności

315 Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa

32 Średni personel do spraw zdrowia

324 Technicy weterynarii

325 Inny średni personel do spraw zdrowia

33 Średni personel do spraw biznesu i administracji

331 Średni personel do spraw finansowych

34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny

343 Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej

Tabela 9.

Zainteresowanie opiekuńcze

OBSZAR KSZTAŁCENIA MEDYCZNO-SPOŁECZNY (Z)

3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL

31 Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych

311 Technicy nauk fizycznych i technicznych

32 Średni personel do spraw zdrowia

321 Technicy medyczni i farmaceutyczni

322 Dietetycy i żywieniowcy

325 Inny średni personel do spraw zdrowia

34 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny

341 Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych i religii

5 PRACOWNICY USŁUG I SPRZEDAWCY

53 Pracownicy opieki osobistej i pokrewni

532 Pracownicy opieki osobistej w ochronie zdrowia i pokrewni

54 Pracownicy usług ochrony

541 Pracownicy usług ochrony